

Затвердження національної стратегії розвитку соціальної відповідальності широка інформаційно-просвітницька кампанія з питань сутності та переваг корпоративно-соціальної відповідальності для розширення розуміння та правильної трактовки поняття КСВ; можливість отримання консультаційної он лайн допомоги з питань КСВ усунення перешкод на шляху до впровадження КСВ зокрема: податковий тиск та відсутність державної допомоги щодо створення державних стандартів та нормативів для не фінансової звітності формування наукової бази для вивчення КСВ як стратегічного елементу розвитку українського бізнесу, співпраця бізнесу і територіальних громад щодо розвитку КСВ – перераховані заходи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності країни в умовах реалізації європейської спрямованості. Головні вектори національної моделі КСВ мають бути націлені на вирішення соціальних проблем шляхом тісної взаємодії бізнесу, держави та суспільними інститутами.

Список використаних джерел

1. Визначення: корпоративна соціальна відповідальність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csrgender.org.ua/discrimination/53-zagalna-informaciya-pro-ksv-ta-ender.html>.
 2. Конфедерація роботодавців України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.confedu.org/ua/home.html>.

3. Корпоративная социальная ответственность [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csrjournal.com/lib/networkoverview/188-cho-to-takoe-sob-kso.html>.

4. Корпоративная социальная ответственность [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.veb.ru/common/upload/files/veb/kso/ksobook2011.pdf>.

5. Корпоративная социальная ответственность и конкурентоспособность [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/nz/2006/48/pe5-pr.html>.

6. Корпоративная социальная ответственность как неотъемлемая часть стратегии компании [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.remedium.ru/section/marketing/detail.php?ID=51469&PAGEN_1=3

7. Модели корпоративной социальной ответственности бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kneu.dp.ua/moodle-new/pluginfile.php/8445/mod_resource/content/0/SVPB_7.201_8.201_OM.pdf.

8. Модели КСВ в США і Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://social-responsibility.ru/sotsialnaya-otvetstvennost/sravnitelnyiy-analiz-modeley-korporativnoy-sotsialnoy-otvetstvennosti-v-ssha-evrope-i-rossii/modeli-korporativnoy-sotsialnoy-otvetstvennosti-v-ssha-i-evrope>.

9. Особенности формирования моделей КСО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inside-pr.ru/social/socialprogram/1148-osobennostiformirovaniyakso.html>.

УДК 334.716+65.012.8

А.М. ВЕРГУН,

к.е.н., доцент Київський національний університет технологій та дизайну

Інформаційно-аналітичне забезпечення моніторингу рівня фінансової безпеки промислових підприємств

Стаття присвячена питанням моніторингу рівня фінансової безпеки підприємства, як елементу системи, інтегрованої в загальну систему управління підприємством, а також підготовки методичного забезпечення для здійснення процедур моніторингу. Застосування запропонованого методу сприятиме обґрунтуванню управлінських рішень щодо розробки стратегії розвитку підприємства із врахуванням стану зовнішнього середовища.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, система моніторингу фінансової безпеки, інформаційно-аналітичне забезпечення системи моніторингу.

А.Н. ВЕРГУН,

к.э.н., доцент Киевский национальный университет технологий и дизайна

Информационно-аналитическое обеспечение мониторинга уровня финансовой безопасности промышленных предприятий

Статья посвящена вопросам мониторинга уровня финансовой безопасности предприятия как элемента системы, интегрированной в общую систему управления предприятием, а также рассмотрены вопросы подготовки методического обеспечения для осуществления процедур мониторинга. Применение предложенного метода будет способствовать обоснованию управленческих решений по разработке стратегии развития предприятия с учетом состояния внешней среды

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, система мониторинга финансовой безопасности, информационно-аналитическое обеспечение системы мониторинга.

Information and analytical support for monitoring the financial security of industrial enterprises

The article is devoted to the monitoring of the financial security of the enterprise as a system element, which is integrated into the overall enterprise management system, as well as questions about their findings discussed the preparation of methodical support for monitoring procedures. Application of the proposed method will help inform management decisions for the development of enterprise development strategies, taking into account the state of the environment

Keywords: financial security of the company, financial security monitoring system, information and analytical support for the monitoring system.

Постановка проблеми. В умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища виважена фінансова діяльність підприємств відіграє важливу роль у забезпеченні їх стабільного функціонування і розвитку. Для кожного суб'єкта господарювання зростає необхідність адекватної оцінки свого фінансового стану, який виступає не просто як характеристика оцінки фінансової діяльності, а, насамперед, як характеристика стану підприємства в цілому, в тому числі і для зовнішніх користувачів. Отже, підприємство стикається з необхідністю управління фінансовим станом, підтримки його на високому рівні й, за можливість, його поліпшення.

Складність та багатовимірність фінансового стану відбивається на дієвості практичного управління ним. В економічній науці відсутній єдиний підхід до управління фінансовим станом підприємства. Науковий доробок з цього і суміжних питань можна умовно за основною суттю запропонованих науковцями рішень поділити на два основні напрями: удосконалення організації управління підприємством в цілому (в тому числі і фінансовим станом); вдосконалення інструментарію управління фінансами підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Звуження поля дослідження до моніторингу фінансової діяльності (фінансового моніторингу) було зроблено сучасними вченими (І. А. Бланк, В. А. Забродський, Е. М. Коротков, П. І. Кононенко, Б. Г. Литвак, О. С. Олексюк, І. Й. Плікус, І. О. Тарасенко, О. О. Терещенко, З. Є. Шершньова та ін.), які представляли його як елемент системи діагностики фінансового стану. Моніторинг фінансово-господарської діяльності підприємства може розглядатися як відстеження процесів, що відбуваються на підприємстві у режимі реального часу, складання оперативних звітів про результати роботи підприємства за найбільш короткі проміжки часу, порівняння цільових результатів з фактично досягнутими.

Таким чином, у загальному розумінні моніторинг – це система постійного спостереження за процесами і тенденціями, що мають місце в внутрішньому та/або зовнішньому середовищі підприємства з метою своєчасної оперативної оцінки ситуацій, що виникають.

Мета статті полягає у формуванні основ інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу рівня фінансової безпеки промислових підприємств на основі якісного та кількісного аналізу й оцінювання відповідних показників для розробки і ухвалення управлінських рішень, прогнозування стану об'єкта моніторингу та досягнення стратегічних завдань.

Виклад основного матеріалу. Метою моніторингу є одержання інформації про рівень ефективності та результативності діяльності підприємства на основі якісного та кількісного аналізу й оцінювання відповідних показників для розробки і ухвалення управлінських рішень, прогнозування стану об'єкта моніторингу та інформування зацікавлених сторін.

Науковці відзначають можливість таких ситуацій при визначенні цільових показників, які становлять предметну область моніторингу:

1) визначення окремого цільового показника, який ефективно характеризує стан предметної області, а також певної множини додаткових показників, які на нього впливають – незалежних (екзогенних) змінних або факторів зовнішнього середовища;

2) визначення групи цільових показників, які ефективно характеризують стан предметної області, а також деякої групи незалежних факторів;

3) визначення певної групи показників-факторів, серед яких цільові не визначено, але які в сукупності досить повно характеризують стан предметної області.

При формуванні системи цільових показників необхідно враховувати, що однією з умов, яким повинен відповідати алгоритм проведення моніторингу, є можливість кількісної оцінки всіх досліджуваних показників та факторів.

Предметною областю моніторингу, на думку автора, є визначення рівня фінансової безпеки підприємства (ФБП), як складової економічної безпеки. Характерною особливістю даної предметної області є велика кількість показників, що зумовлює необхідність розробки єдиного інтегрального показника.

Спираючись на загальну методологію статистичного моніторингу та враховуючи особливості процесу під-

тримки належного рівня ФБП при формуванні методичного підходу щодо здійснення внутрішнього моніторингу на підприємствах визначено такі актуальні завдання:

- формулювання мети і основних завдань моніторингу рівня фінансової безпеки, виходячи з місії, фінансових інтересів і завдань, що стоять перед підприємством;
- вибір із системи фінансових показників діяльності підприємства індикаторів, які можуть кількісно характеризувати стан ФБП;
- попереднє визначення сукупності чинників, які можуть впливати на рівень ФБП;
- встановлення джерел інформації щодо фінансового стану підприємства;
- збирання і передавання для наступної аналітичної обробки бухгалтерських, оперативних та статистичних даних про фінансовий стан підприємства і чинників, які впливають на нього;
- оцінка достовірності, повноти і глибини надання інформації про фінансовий стан за всіма визначеними показниками фінансової безпеки підприємства і чинниками–процесами (внутрішніми і зовнішніми), які впливають на стан ФБП, попередня обробка отриманих даних;
- зведення обробленої інформації у комп'ютерні бази даних та їх постійне поповнення як новою, так і ретроспективною інформацією;
- аналітична обробка індикаторів ФБП і оцінка рівня впливу чинників на стан фінансової безпеки підприємства (із застосуванням обчислювальної техніки), вибір з них найбільш впливових для наступного врахування при виробленні відповідних управлінських рішень щодо забезпечення ФБП;
- збирання, в разі необхідності, спеціальної додаткової інформації для подальшого проведення поглибленого аналізу конкретних загроз фінансовій безпеці підприємства з виявленням чинників, та оцінкою імовірності рівня впливу на стан ФБП.

Джерелами інформації для проведення аналізу і моніторингу стану фінансової безпеки підприємства є дані бухгалтерського, оперативного та статистичного обліку і звітності [1]. Досить важливим для розуміння предмета моніторингу є отримання інформації не лише про внутрішнє, але й про зовнішнє середовище підприємства. Для визначення впливу зовнішніх чинників на стан ФБП конкретного підприємства слід використовувати дані управлінського і маркетингового аналізу, які повинні проводитися на кожному підприємстві, інформацію спеціалізованих консалтингових фірм, статистичні дані по регіонах, країні в цілому, вибіркові статистичні та аналітичні дослідження по галузях і групах підприємств, які проводяться органами державної статистики.

Враховуючи викладені особливості та вимоги до процесу моніторингу, найдоцільнішим способом створення інформаційного забезпечення дослідження сигналів визнано організацію сканування зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства на підставі маркетингових досліджень, стратегічного контролю і внутрішньофірмового економічного аналізу, під яким розуміють безперервне спостереження за параметрами зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, які характеризують ступінь сприйнятливості внутрішніх умов для досягнення стратегічних завдань підприємства та забезпечення його життєдіяльності.

Моніторинг дозволяє підприємству адаптуватися до постійної зміни оточуючого середовища та успішно виживати в умовах конкуренції. Адаптація вимагає здатності до розвитку, трансформації елементів господарської діяльності та системи управління в такому напрямі, який забезпечує виживання підприємства.

Згідно запропонованого автором підходу, моніторинг на підприємстві передбачає проведення наступних етапів роботи:

1 Етап. Створення інформаційної бази дослідження. Проведення моніторингу потребує використання певної сукупності інформації внутрішнього та зовнішнього характеру стосовно результатів та перспектив виробничої діяльності підприємства, його фінансового стану.

2 Етап. Оцінка рівня фінансової безпеки за допомогою інтегральних показників. Результатом цього етапу роботи має стати перелік найбільш негативних та позитивних факторів зовнішнього та внутрішнього характеру, систематизованих за ступенем впливу. Переважання зовнішніх факторів виникнення фінансової небезпеки, які неможливо локалізувати на рівні та силами підприємства, підвищує загрозу поглиблення небезпеки та ймовірність виникнення ситуації банкрутства.

3 Етап. Оцінка рівня фінансового стану підприємства за допомогою розрахунку кількісних показників за напрямками: оцінка ліквідності та фінансової стійкості підприємства; оцінка ділової активності та прибутковості підприємства.

4 етап. Проведення SWOT–аналізу підприємства, який передбачає визначення стратегічної поведінки підприємства на ринку та цілей стратегічного планування за допомогою аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.

5 Етап. Оцінка стратегічних можливостей відновлення фінансової безпеки та забезпечення його подальшого розвитку є одним з найбільш складних завдань моніторингу.

6 Етап. Узагальнення результатів моніторингу фінансової безпеки підприємства. Формування заходів підвищення рівня фінансової безпеки з урахування стратегічних можливостей підприємства.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проведення моніторингу завершується формуванням загального висновку (звіту), в якому узагальнюються результати проведеної роботи. Загальний звіт за результатами моніторингу має в систематизованому вигляді містити усі отримані результати дослідження, а саме: характер прояву негативних явищ та їхній вплив на діяльність виробничого підприємства; вірогідність виникнення ситуації небезпеки та її часові параметри (очікуваний термін); причини та фактори, що зумовили погіршення фінансового стану.

Автором зроблено висновок, що моніторинг фінансового стану дозволяє досліджувати базові показники господарської діяльності соціально-економічної системи; проводити багатосторонній аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансово-економічний і техніко-технологічний стан підприємства; надавати експертну оцінку розроблених заходів і перспектив розвитку підприємства.

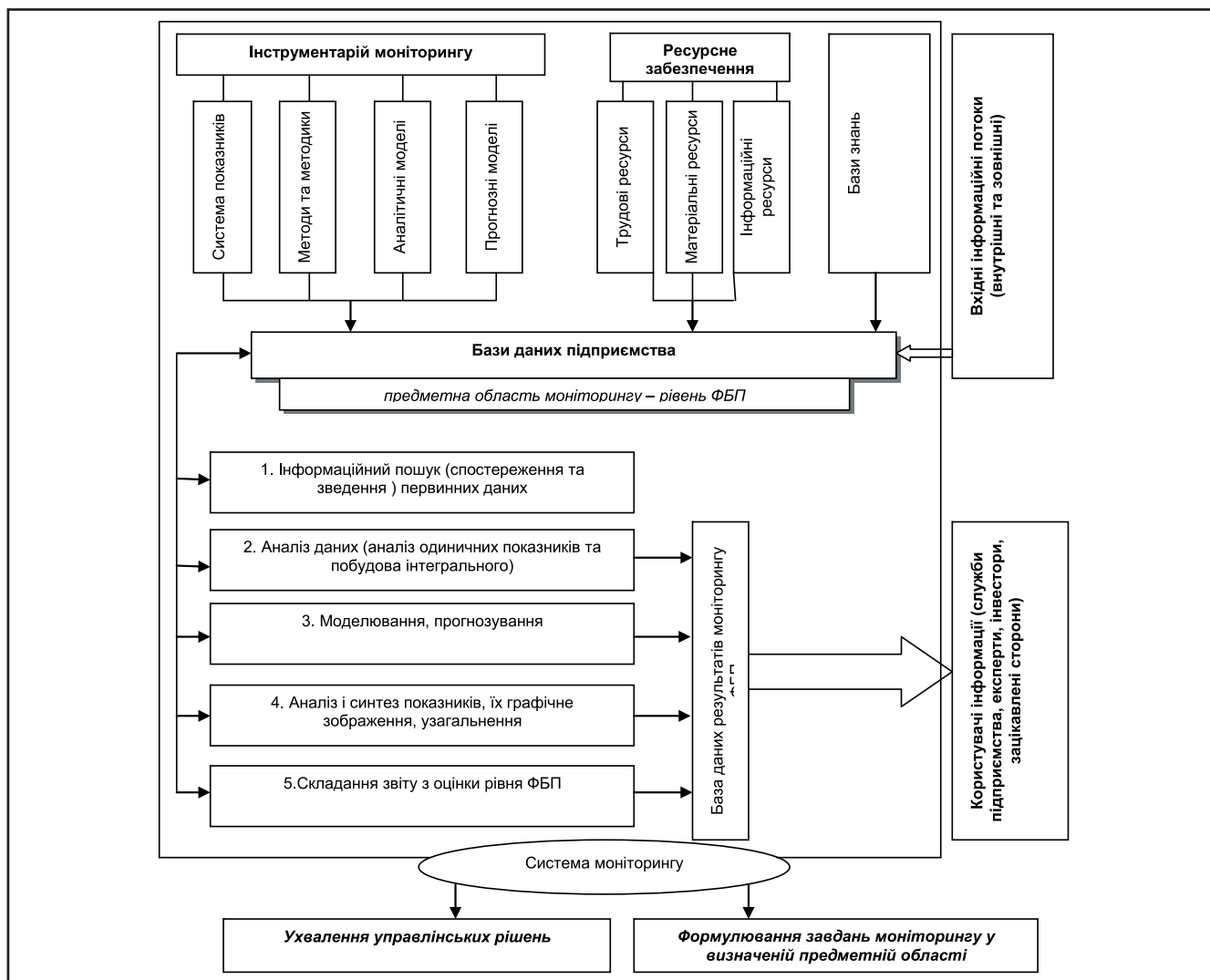
Отже, з розглянутого слідує, що процес моніторингу рівня фінансової безпеки підприємства потребує розробки відповідної системи, інтегрованої в загальну

систему управління підприємством, а також підготовки методичного забезпечення для здійснення процедур моніторингу.

Від якості та рівня інформаційного забезпечення, в свою чергу, залежить інтенсивність та наповненість системи моніторингу, якість і багатоваріантність розрахунків, повнота, достовірність, оперативність і своєчасність аналітичної та звітної інформації, обґрунтованість управлінських рішень та прогнозів.

Основними методами, що використовуються в системі моніторингу, є методи економічної та математичної статистики, економетричні та економіко-математичні методи, методи моделювання та прогнозування, аналізу та синтезу, експертного аналізу, комп'ютерної графіки. Крім того, система моніторингу рівня ФБП, як і будь-яка інша, повинна враховувати етап життєвого циклу підприємства.

Систему статистичного моніторингу, розроблену для різних предметних областей соціально-економічних досліджень [2], автором адаптовано для вирішення завдань моніторингу ФБП. Для цієї системи визначено такі основні функціональні етапи (рис. 1.):

Загальна структура системи моніторингу ФБП (адаптовано автором на підставі [2, 4, 5])

1. Інформаційний пошук. Сутність цього етапу включає спостереження за об'єктом моніторингу, зведення первинних даних (одиночних показників) та їх попередній аналіз. Одержана на даному етапі інформація утворює базу первинних даних, яка може бути використана на наступних етапах аналітичної обробки. Стосовно предметної області рівня ФБП передбачається збирання первинної інформації за формами звітності та оперативними даними підприємства за системою найбільш суттєвих для аналізу предметної області показників.

2. Аналіз даних передбачає поглиблене вивчення одержаних на попередньому етапі даних та їх оцінювання з використанням шкали бажаності як в розрізі одиночних показників, так і після їх згортання в групі, комплексні та інтегральні показники ФБП. Результати, одержані на даному етапі, повинні обов'язково заноситися до бази даних та бути доступними користувачам завдяки документуванню та візуалізації даних.

3. Моделювання та прогнозування передбачає використання більш складного інструментарію, ніж на попередніх етапах; результатом застосування цього інструментарію є закономірності, моделі та прогнози. На даному етапі системою моніторингу здійснюється аналіз існуючих на підприємстві тенденцій, їх моделювання та складання прогнозу розвитку підприємства з урахуванням результатів аналізу їх потенціалу та моніторингу стану зовнішнього середовища. Оскільки результати даного етапу безпосередньо спостерігати неможливо, їх необхідно занести до відповідної бази даних і надати користувачам.

Наявність прогнозування у складі системи моніторингу дозволяє більш системно підтримувати необхідний рівень фінансової безпеки підприємства у поточному і перспективному періодах. Тобто, система моніторингу, яка включає й прогнозу складову, є важливим елементом підсистеми управління фінансовою безпекою підприємства, ефективна діяльність якої сприяє виявленню «вузьких» місць у системі управління фінансовою безпекою і виробленню правильних управлінських рішень щодо її належного забезпечення [3].

4. Аналіз і синтез показників, їх графічне зображення, узагальнення результатів моніторингу в звіті, розробка рекомендацій передбачає генерацію складних (багатомірних) показників створення графічних образів та залежностей з метою дослідження

взаємозв'язків між досліджуваними процесами і показниками. Користувачі інформації можуть спостерігати отримані графічні образи в базі даних результатів моніторингу.

5. Складання звіту з оцінки рівня ФБП є обов'язковою підсистемою системи моніторингу. Її призначення – підготовка та надання інформації про досягнутий підприємством рівень результативності в економічній сфері різним групам користувачів, складання нефінансової звітності та її оприлюднення. Основними функціями даної підсистеми є аналіз інформації з баз даних результатів моніторингу та оформлення звітності.

Висновок

Зважаючи на особливості визначеної предметної області, автором зроблено висновок, що система моніторингу рівня ФБП повинна бути наділена властивостями системи, що розвивається, тобто мати базову оболонку, що розвивається, яку можна модифікувати та вдосконалювати. Необхідно визнати доцільність застосування запропонованого методу моніторингу фінансової безпеки підприємства, який виступає дієвим інструментом обґрунтування управлінських рішень та розробки стратегії розвитку підприємства із врахуванням стану зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Методичні положення моніторингу фінансової безпеки підприємств / І. М. Гриценко, М. П. Денисенко, А. П. Гречан [та ін.] // Економічна безпека національної економіки: інвестиційно-інноваційний аспект. – Донецьк, 2012. – С. 232–249.
2. Тарасенко І. О. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації / І. О. Тарасенко, А. М. Вергун // Вісник КНУТД. – 2014. – № 2. – С. 207–218.
3. Егоров П. В. Стратегический мониторинг в управлении финансово-хозяйственной деятельностью производственных систем: монография / П. В. Егоров, Н. В. Алексеенко. – Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 176 с.
4. Концептуальні основи статистичного моніторингу / Д. Д. Айстраханов, М. В. Пугачова, В. С. Степанко [та ін.] ; за ред. М. В. Пугачової. – К. : ІОЦ Держкомстату України. – 2003. – 343 с.
5. Загорна Т. О. Економічна діагностика: навчальний посібник / Т. О. Загорна. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.